

Tietoa henkilötietojen käsittelystä *Kokoelmien kosketus. Museot tunnetyön kenttänä* -tutkimuksessa

Kokoelmien kosketus. Museot tunnetyön kenttänä -tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa ja vastuullinen tutkija:

Pia Olsson
Humanistinen tiedekunta, Kulttuurien osasto
PL 59 (Unioninkatu 38), 00014 Helsingin Yliopisto
0294123309, 0504482890
pia.olsson@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Kokoelmien kosketus. Museot tunnetyön kenttänä -hanke tutkii museokokoelmiin liittyviä tunteita. Olemme kiinnostuneita museoiden ja niiden yleisöjen välisestä vuorovaikutuksesta ja kulttuuriperintöön liittyvistä valtasuhteista. Hankkeessa tarkastelemme, kenen

kulttuuriperintöä museoissa esitellään, miten siitä päätetään ja miten olemassa olevien kokoelmien sekä niiden herättämien tunteiden kanssa ollaan.

Tutkimuksessa kerätään aineistoa mm. havainnoimalla, haastattelemalla ja kyselylomakkeella. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja siitä voi halutessaan vetäytyä milloin tahansa. Tutkimusjulkaisuissa voidaan käyttää suoria lainauksia aineistosta, mutta suorat tunnistetiedot pyritään pseudonymisoimaan (esim. nimi, asuinpaikka, koulutus, työpaikka).

Henkilötiedot saattavat tulla aineiston muodostamisessa esiin, sillä kulttuuriperinnön omistajuus ja kulttuuriperintöprosessi voivat liittyä tutkimukseen osallistuvan taustaan esimerkiksi tietyn työpaikan tai vähemmistön edustajana.

Henkilötietoja käsitellään osana tieteellistä tutkimusta Helsingin yliopistolla. Tutkijat vastaavat aineiston käytännön hallinnasta kuten käsiteltävien tietojen minimoinnista, täsmällisyydestä sekä säilytysaikojen määräytymisestä ja asianmukaisten järjestelmien/sovellusten käyttämisestä. Yliopisto ohjaa ja tukee henkilötietojen käsittelyssä suunnittelusta lopullisen työn julkaisuun ja tarjoaa tarvittavan infrastruktuurin sekä välineet tutkimuksen toteuttamiseksi.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Tutkimuksessa kerätään tutkimukseen osallistuvilta yksilöintitietoja (nimi, syntymäaika), joiden antaminen on kuitenkin vapaaehtoista. Lisäksi tutkimuksessa saatetaan kerätä henkilötietoja jotka voivat liittyä muun muassa tutkimukseen osallistuvien ammattiin, etnisyyteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoleen, mielipiteisiin ja arvoihin. Lisäksi haastattelunauhoilla on kuultavissa tutkimukseen osallistuvien ääni. Henkilöt saattavat siis olla tunnistettavissa aineistosta. Näitä tietoja pyritään kuitenkin mahdollisuuksien mukaan minimoimaan tutkimusjulkaisuissa.

Aineistoa muodostaessa tiedustelemme tutkimukseen osallistujien kokemuksia, tunteita ja arvoja kulttuuriperinnöstä sekä siihen liittyvistä valinnoista ja osallisuuden tunteista. Sekä haastattelut että kysely toteutetaan osallistujalähtöisesti siten, että käsiteltävät aiheet ja kerronan tapa ovat pitkälti osallistujan määriteltävissä.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Tutkimuksessa kerätään aineistoa haastattelujen, kyselylomakkeen ja havainnoinin kautta, joiden toteutuksesta sovitaan tutkimukseen osallistuvien kanssa kirjallisesti. Tallennettavat henkilötiedot saadaan siis suoraan tutkimukseen osallistujilta itseltään.

7. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa saatetaan käsitellä seuraavia tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja), mikäli ne nousevat aineistoa kerätessä esille:

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet

- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- Terveys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuojaja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuojaja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

- Tutkimuksessa saatetaan käsitellä rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

Rikostuomioita tai rikkomuksia koskevien tietojen käsittely perustuu tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuojaja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojaja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- yleistä etua koskeva tehtävä:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
 - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
- tutkittavan suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

9. Tietojen vastaanottajat

Tutkimuksessa kerätty aineisto (haastatteluäänitteet, haastattelujen litteraatiot, kyselyvastaukset, havainnointiaineisto) arkistoidaan kulttuuriperintöä tallentavaan arkistoon, jossa se on vapaasti käytettävissä lain sallimissa rajoissa ja hyvän tavan mukaisesti, mikäli tutkimukseen osallistujat antavat tähän luvan.

Luovutuksesta on keskusteltu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkiston kanssa, mutta arkisto tekee lopullisen vastaanottopäätöksen vasta kun aineisto on valmis.

Haastatteluaineistojen litterointiin käytetään tarvittaessa litterointipalvelua.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle, niitä käsitellään ainoastaan EU:n alueella.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus ja salasana
- käytön rekisteröinti/lokitus
- kulunvalvonta
- salaus/kryptaus
- kaksivaiheinen tunnistautuminen
- muu, mikä:

Manuaalista aineistoa suojataan seuraavilla tavoilla: Tulostettu aineisto (esim. haastattelulitteraatiot) säilytetään lukitussa kaapissa, johon vain asianmukaisilla henkilöillä on pääsy. Manuaalinen aineisto tuhoetaan tutkimuksen jälkeen tietosuojaperiaatteita noudattaen.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- Aineisto analysoidaan suoria tunnistetiedoin, koska aineisto sisältää haastatteluäänitteitä, joista henkilöt saattavat olla tunnistettavissa ja koska aineisto arkistoidaan tunnistetietojen kanssa. Tutkimusjulkaisuissa pyritään suoria tunnistetiedot pseudonymisoimaan.

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Tutkimuksen arvioitu kesto on neljä vuotta (2024–2027), mutta esimerkiksi julkaisuprosessien aikatauluista johtuen tutkimus saattaa kestää kauemminkin, jolloin myös tutkimusaineisto on käytössä tutkimuksen päätökseen saattamiseen saakka.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusaineisto hävitetään
- Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:
 - ilman suoria tunnistetietoja
 - tunnistetiedoin

- Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:
- ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Mikäli aineiston arkistointiin saadaan lupa tutkimukseen osallistujilta, on Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) kanssa sovittu alustavasti aineiston arkistoinnista. Näin tapahtuessa toimii Suomalaisen Kirjallisuuden Seura arkistoinnin jälkeen rekisterinpitäjänä.

Tutkimukseen osallistujilta pyydetään lupa aineiston arkistointiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon. Mikäli lupaa arkistointiin ei saada, aineisto hävitetään tutkimuksen päätyttyä. Tutkimukseen osallistujilta kysytään arkistoinnin osalta erikseen taustatiedot, jotka voidaan säilyttää ja antaa asiakaskäyttöön vastauksen yhteydessä, ja erikseen yhteystiedot, jotka jäävät vain arkiston käyttöön. Yhteystietoja ei tarvitse antaa ja vastauksen arkistointi nimettömänä on mahdollista.

Luovutuksesta on keskusteltu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkiston kanssa, mutta arkisto tekee lopullisen vastaanottopäätöksen vasta kun aineisto on valmis. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) on yleishyödyllinen yhdistys, joka kerää ja tallentaa suomalaista kulttuuria ja kulttuuriperintöä, sekä mm. julkaisee ja kääntää kirjoja, tekee tutkimusta, järjestää seminaareja, jakaa apurahoja ja välittää tietoa suullisesta ja kirjallisesta kulttuurista.

SKS:n arkisto ottaa harkintansa mukaan vastaan perinne- ja muistitietoaineistoja. Aineiston luovutuksesta laaditaan sopimus, jossa aineiston käyttöoikeus siirtyy SKS:lle. Sopimukseen voi lisätä rajoituksia aineiston käyttöön. SKS käsittelee aineistoa tietosuojalain nojalla. SKS:lla on tehtävänsä (kulttuuriperinnön tallentaminen) perustuva oikeus säilyttää ja käsitellä henkilötietoja, myös erityisiä henkilötietoryhmiä ja sensitiivistä aineistoa. Arkistosta aineistot saa käyttöön kuka tahansa, joka tekee tietopyynnön arkistolle ja noudattaa SKS:n arkiston ohjeita ja käytösääntöjä, sekä lupaa, ettei ”käytä aineistoja niitä luovuttaneiden tai niihin tietoja antaneiden henkilöiden tai heidän omaistensa vahingoksi tai halventamiseksi” (flinlit.fi). Aineiston käyttö tapahtuu arkiston tiloissa ja niistä on mahdollista saada kopioita. Jos aineistoa käyttää julkaisussa, siihen tulee viitata asianmukaisesti ja julkaisemiseen täytyy hakea julkaisulupa.

Mikäli SKS:n arkisto ei vastaanottaisi aineistoa, hävitetään se tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 2 mainittu yhteyshenkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy omiin tietoihin
- oikaista tietojaan
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa omien tietojensa käsittelyä
- siirtää tiedot rekisterinpitäjältä toiselle
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Vaihde: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi